

uppståndelse, å den andra sidan förklarar denna tro vara omöjlig att leva på; om den sistnämnda uppfattningen är den egentliga skulle ju de kristna trosföreställningarnas nedgång icke vara orsaken till nutidens svårigheter. Viktigare är att hela föreställningen om en tro på odödlighet såsom nödvändig för människans trivsel är godtycklig. En rad folk har levat och lever med en religiös tro som icke innefattar någon odödlighetslära. Hos en del människor är dödstanken ständigt central, hos andra är den oväsentlig eller obefintlig — alldeles oberoende av den religiösa inställningen. Huruvida den skräck som en troende känner inför risken att komma till helvetet är mindre obehaglig än ateistens ångest inför utplåningen är en öppen fråga.

Hela den av dr Thorén anförda argumentationen för att människor skulle bli olyckliga eller onda eller bådadera utan en religiös åskådning ter sig därför godtycklig. "Man kan", skriver dr Thorén, "leva ganska väl som en tvivlare bland troende, parasiterande på dem, men ingen kan existera som förnekare bland idel förnekare." Det vet man ingenting om. Lika rimligt är påståendet att tvivlet och förnekelsen hos många människor i vår tid känns som en pina, därför att de innebär ett lösslitande från i barndomen inplantade tankar, medan en förnekare, som är uppfostrad i förnekelse och omgiven av förnekare, alls icke lider av sin situation.

Vad dr Thorén menar med nödvändigheten av nya symboler är oklart. Närmast är hans uttalanden i detta sammanhang väl blott att fatta som ett annat uttryck för tron på trons nödvändighet, en upprepning av den gamla tanken om myternas ofrånkomlighet och livsfrämjande karaktär. Men då han talar om att symbolerna skall upptäckas, icke uppfinnas, måste meningen vara att människorna inom sig har krafter som bär dem över den förmenta krisen och som blott behöver formuleras eller göras medvetna. Om så är förhållandet bortfaller ju även från dr Thoréns synpunkt all anledning till oro: de antydda "krafterna" bör, får man anta, kunna göra sig gällande även om de inte "upptäcks" och upphöjs till symboler.

Herbert Tinasten

PRESSGRANNAR

Monarkens ställning under parlamentarismen upptas i anslutning till Dagens Nyheters ledande artiklar i ämnet till saklig debatt av Svenska Morgonbladet (fp). Tidningen återger Dagens Nyheters uttalanden om det parlamentariskt oriktiga i att regeringen utnyttjar monarkens auktoritet för sina syften och fortsätter:

Man skulle utan vidare kunna acceptera detta resonemang, om det avsåge att gälla ett ordinarie läge, om det alltså passade in på något läge före eller efter världskriget. Men det gör det ju inte. Det gäller en situation, då hela världen stod i brand och det gällde för vårt lilla land att komma helskinnet undan. Det har naturligtvis ett värde att diskutera de parlamentariska formerna även under dylika extraordinära tider. Så har ju samlingsregeringens tryckfrihetspolitik under krigsåren varit utsatt för berättigad kritik av en stor del av den svenska pressen. Men man bör ju, om man vill vara rättvis, klart ange det starkt begränsade avsnitt, som krigsåren utgöra, och ta hänsyn till de utomordentliga svårigheter, som de för landet närmast ansvariga hade att kämpa med. Det är ju mycket under dessa år, som från fredssynpunkt kan betraktas som parlamentariskt oformligt, men som från krigsårets synpunkt kan anses vara icke bara försvarbart, utan det enda riktiga. Samlingsregeringens tillkomst var en sådan åtgärd, mycket annat att förtiga. Den syftade till en anspänning av hela nationens krafter och utgjorde utåt ett bevis på svenska folkets enighet. Lika sund och riktig som denna åtgärd var under krigsåret, lika parlamentariskt otymplig och olycklig skulle den vara under fredliga förhållanden.

II 1946

På samma sätt förhåller det sig med konungens insatser under krigsåren. De voro speciella åtgärder i ett hotande läge för att nå vissa bestämda praktiska mål. Parlamentariska finmakare kunna möjligen hålla före, att det hade varit bättre att omsorgsfullt vårda formerna, även med risk att de praktiska resultaten skulle äventyras eller bli sämre. Svenska folket i stort har nog svårt att visa ett dylikt parlamentariskt renlighetsnit.

Tidningen förbiser åtskilligt i sina resonemang. Att åberopa regeringens tryckfrihetspolitik som skäl för att monarken skall tillåtas att handla oparlamentariskt låter sig icke göra redan av det skälet att denna politik skarpt kritiserades; de kungliga aktionerna har däremot nästan helt gått fria från kritik. En parlamentarisk samlingsregering är intet mot parlamentarismen stridande och kan därför ej jämföras med monarkens uppträdande; samlingsregeringar har i en rad parlamentariska länder bildats under fred likaväl som under krig. Men viktigare är att monarkens handlingsätt kan fattas som prejudicerande just därför att kungen själv i sitt tal på åttiofemårsdagen hävdade en rätt att ingripa under kriser och även en (visserligen mera begränsad) rätt till personlig makt under normala förhållanden; denna kärnpunkt förbigås helt av Svenska Morgonbladet. Slutligen bör det vara klart att man kan ogilla en författningspolitisk ordning, även om denna i enskilda fall ger goda resultat; en annan gång kan förhållandet bli det motsatta.